

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 12 ΙΟΥΝΙΟΥ 2023
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)
ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΠΛΗΡΕΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

α. Κόμμα του Γ. Θεοτόκη: Αντιβενιζελικό κόμμα, αντίθετο προς τον εκσυγχρονισμό, πιο μετριοπαθές από το Ραλλικό και το Εθνικό Κόμμα. Ζητούσε να διορθώσει αυτά που θεωρούσε λάθη των Φιλελευθέρων. Συμφωνούσε με την πάση θυσία αύξηση των εξοπλισμών και ζητούσε φορολογικές ελαφρύνσεις για τους μικροεισοδηματίες. Από το κίνημα στο Γουδί έως τη συνταγματική κρίση του 1915, μεταξύ των αντιβενιζελικών κομμάτων το θεοτοκικό κόμμα είχε τη μεγαλύτερη εκλογική βάση και έτσι αποτέλεσε τον πυρήνα των Αντιβενιζελικών.

β. Διχοτόμηση χαρτονομίσματος: Τον Μάρτιο του 1922 τα δημοσιονομικά δεδομένα έφτασαν σε πλήρες αδιέξοδο το οποίο αντιμετωπίστηκε με έναν απροσδόκητο τρόπο. Λίγους μήνες πριν από την κατάρρευση του ελληνικού μετώπου στη Μικρά Ασία, η Κυβέρνηση προέβη σε ένα πρωτότυπο εσωτερικό αναγκαστικό δάνειο, με διχοτόμηση του χαρτονομίσματος. Το αριστερό τμήμα εξακολουθούσε να κυκλοφορεί στο 50% της αναγραφόμενης αξίας, ενώ το δεξιό ανταλλάχθηκε με ομολογίες του Δημοσίου. Η επιχείρηση στέφθηκε από επιτυχία, το κράτος απέκτησε 1.200.000.000 δραχμές και το πείραμα επαναλήφθηκε το 1926.

γ. Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων: Ιδρύθηκε το Σεπτέμβριο του 1923 με πρωτοβουλία της Κ.Τ.Ε. Αποτέλεσε αυτόνομο οργανισμό με πλήρη νομική υπόσταση, είχε έδρα την Αθήνα και βασική αποστολή της ήταν να εξασφαλίσει στους πρόσφυγες παραγωγική απασχόληση και οριστική στέγαση (σελ. 153). Λειτουργήσε μέχρι το τέλος του 1930. Με ειδική σύμβαση μεταβίβασε στο Ελληνικό Δημόσιο την περιουσία της, καθώς και τις υποχρεώσεις που είχε αναλάβει απέναντι στους πρόσφυγες. (σελ. 155).

ΘΕΜΑ Α2

- α.** Λάθος
- β.** Σωστό
- γ.** Λάθος
- δ.** Σωστό

ε. Σωστό

ΘΕΜΑ Β1

Όσον αφορά τη δομή... κάθε άλλο κόμμα, σελ 91-92 του σχολικού βιβλίου

ΘΕΜΑ Β2

Η πρώτη κυβέρνηση... και εγκατάστασής του, σελ. 208 του σχολικού βιβλίου.

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

α. Σχολικό βιβλίο σελ. 121: Αξίζει να δούμε... και κυρίως Χίους.

Ανάλυση κειμένου Α: Το πρώτο κείμενο, από το έργο του Απ. Βακαλόπουλου, «Πρόσφυγες και Προσφυγικόν Ζήτημα κατά την Επανάστασιν του 1821», επιβεβαιώνει την ιστορική αφήγηση σχετικά με την άφιξη προσφύγων από διάφορες περιοχές στη Σύρο. Συγκεκριμένα, στη Σύρο καταφθάνουν πρόσφυγες από τις Κυδωνιές και ακολουθούν από τη Χίο, τη Σμύρνη, την Κρήτη, τη Θεσσαλία και άλλες περιοχές. Το κείμενο προσθέτει την πληροφορία ότι πολλοί πρόσφυγες έρχονται από την Τήνο, η οποία είχε χτυπηθεί από πανώλη, αναγκάζοντας τους κατοίκους να φύγουν από τον τόπο τους («Οι πρώτοι... γειτονικών νήσων»).

Σχολικό βιβλίο, σελ. 121: Η συμφορά που είχε... οι νεοφερμένοι.

Ανάλυση κειμένου Α: Στο κείμενο επιβεβαιώνεται η σπουδαιότητα του λιμανιού της Σύρου, καθώς μπορούσε να παίξει σημαντικότατο ρόλο στο εμπόριο που διεξαγόταν στην Ανατολή. Αυτό κατανοήθηκε από τους πλούσιους πρόσφυγες, οι οποίοι άρχισαν να καταφθάνουν στο νησί, προκειμένου να εκμεταλλευτούν αυτό το πλεονέκτημα. Αξίζει να σημειωθεί ότι μέχρι τότε, σύμφωνα με τις πληροφορίες που αντλούνται από το κείμενο, οι πλούσιοι πρόσφυγες κατευθύνονταν προς τα νησιά του Ιονίου και τις Ευρωπαϊκές χώρες ενώ οι φτωχότεροι προς τη Σύρο («Οι ευρόντες άσυλον... πλούσιοι ομογενείς»).

Σχολικό βιβλίο, σελ. 121: Σύντομα η αυξημένη... ορθόδοξων προσφύγων.

Ανάλυση κειμένου Α: Όπως αναδεικνύεται και από το κείμενο του Βακαλόπουλου, οι σχέσεις μεταξύ των ντόπιων Συριανών και των προσφύγων δεν ήταν πάντοτε φιλικές. Ο ιστορικός θεωρεί, λοιπόν, ότι οι ντόπιοι κάτοικοι προσπαθώντας να κρατήσουν ίσες αποστάσεις από την ελληνική και τουρκική ηγεσία, φέρθηκαν με καλοσύνη αλλά και επιφυλακτικότητα στους πρόσφυγες, τους οποίους έβλεπαν με ανησυχία να συγκεντρώνονται στο νησί τους («Οι εντόπιοι γενικώς... της νήσου»). Ωστόσο, όμως, η ουδέτερη στάση τους απέναντι στην Επανάσταση και οι αντιπαραθέσεις για τα κτήματα

μεταξύ ντόπιων και προσφύγων, ενισχύθηκαν και από τις δογματικές διαφορές μεταξύ των ντόπιων Καθολικών και των Ορθόδοξων προσφύγων («Η αμφίρροπος όμως... των κατοίκων»). Όπως συμπληρώνει και το κείμενο, δεν ήταν περίεργο το γεγονός ότι υπήρξαν σοβαρές αντιπαραθέσεις για τα κτήματα, καθώς οι πρόσφυγες έσπευσαν να εγκατασταθούν είτε σε καλλιεργημένη είτε σε ακαλλιέργητη γη, η οποία ανήκε στους ντόπιους («Πραγματικώς, οι πρόσφυγες... άξιον απορίας»).

β. Σχολικό βιβλίο, σελ. 20: Στο ελληνικό κράτος... ναυτιλιακού κέντρου.

Ανάλυση κειμένου Β: Οι πληροφορίες που αντλούνται από το κείμενο της Χρ. Αγριαντώνη, επιβεβαιώνουν τους παράγοντες που βοήθησαν τη Σύρο να μετατραπεί σε ισχυρό ναυτιλιακό κέντρο. Η Αγριαντώνη επισημαίνει τη σημαντική θέση του νησιού, καθώς εκεί συναντιούνται οι εμπορικοί δρόμοι της ανατολικής με αυτούς της δυτικής Μεσογείου («Σε ζηλευτή... δυτικής Μεσογείου»). Πολύ σημαντικό ρόλο, θεωρεί ότι διαδραμάτισε και το γεγονός ότι η Σύρος από τη μια μεριά, ήταν ουδέτερη κατά την Επανάσταση και από την άλλη μεριά, προστατευόταν από τη Γαλλία, αφού οι ντόπιοι κάτοικοι ήταν Καθολικοί («...στο περιθώριο των συγκρούσεων... έναρξης του αγώνα»).

Σχολικό βιβλίο, σελ. 21: Στην ανάπτυξη αυτή... αργότερα στην Αίγυπτο.

Έτσι, επιβεβαιώνεται από τις γνώσεις του βιβλίου και τις πληροφορίες της πηγής η πρωτοκαθεδρία της Σύρου ως εμπορικού κέντρου στο Αιγαίο τα μετεπαναστατικά χρόνια.

ΘΕΜΑ Δ1

α. Σχολικό βιβλίο, σελ. 250: Στην Ευρώπη πρωτεργάτης του αγώνα ήταν ο Κ. Κωνσταντινίδης... που επικρατούσε στον Πόντο.

Ανάλυση κειμένου Α

Η δευτερογενής πηγή της Κυφωνίδου παρέχει πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με των αγώνα των Ποντίων για τη δημιουργία της αυτόνομης Ποντιακής Δημοκρατίας και τη δράση του Κωνσταντινίδη. Η ιστορικός σημειώνει ότι ο Κωνσταντινίδης έλαβε υπόψη του το διεθνές σκηνικό όπως αυτό είχε διαμορφωθεί με τις δυνάμεις της Αντάντ να έχουν, προπολεμικά ακόμη, είχαν δεσμευτεί και προσελκύσει συμμάχους υποστηρίζοντας την αρχή της αυτοδιάθεσης των λαών, γεγονός που ήγειρε εθνικές αξιώσεις μετά τη νίκη στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο («Οι προπολεμικές δεσμεύσεις ... εθνικών διεκδικήσεων»). Για την ελληνική μάλιστα πλευρά, αυτό θα ήταν ακόμα πιο εύκολο να επιτευχθεί, εφόσον οι αλυτρωτικές διεκδικήσεις αφορούσαν την ηττημένη Οθωμανική Αυτοκρατορία («Επιπλέον ... Οθωμανική Αυτοκρατορία»).

Σχολικό βιβλίο, σελ. 250: Ο ίδιος επίσης τύπωσε και κυκλοφόρησε χάρτη ... την υποστήριξη της Σοβιετικής Ένωσης.

Ανάλυση κειμένου Α: Αναφορικά με τη συμβολή του Κωνσταντινίδη στην προσπάθεια ίδρυσης Ποντιακής Δημοκρατίας, το παράθεμα της Κυφωνίδου μεταφέρει αυτούσιες δηλώσεις του Κωνσταντινίδη όπου υποστηρίζει ότι φιλικές δυνάμεις τον προέτρεψαν να κινηθεί άμεσα προκειμένου να υλοποιηθούν τα ποντιακά αιτήματα όσο η διεθνής συγκυρία ευνοούσε τις εθνικές διεκδικήσεις της ελληνικής πλευράς, γι' αυτό στις 22 Ιανουαρίου/ 4 Φεβρουαρίου του 1918 συγκάλεσε Παμποντιακό Συνέδριο στη Μασσαλία («Οι εξελίξεις ... εν Μασσαλία»). Δεν υπήρχε περιθώριο, δηλαδή, για καθυστέρηση του παμποντιακού συνεδρίου, καθώς αυτό αύξανε τον κίνδυνο να μη συμπεριληφθεί η περιοχή στις μεταπολεμικές συμφωνίες («Τα πράγματα ... πολεμικών ζητημάτων»).

β. Σχολικό βιβλίο, σελ 250: Η κυβέρνηση του Ελευθερίου Βενιζέλου ... υπό ίδρυση Αρμενική Δημοκρατία.

Ανάλυση κειμένου Β: Η δευτερογενής ιστορική πηγή του Κλάψη επιβεβαιώνει και συμπληρώνει την ιστορική αφήγηση αναφορικά με τη στάση του Βενιζέλου στη Συνδιάσκεψη στις 17/30 Δεκεμβρίου του 1918. Ο Κλάψης εξηγεί ότι ο Έλληνας πρωθυπουργός, όπως φαίνεται από το υπόμνημά του στη Συνδιάσκεψη, γνώριζε ότι η γεωγραφική θέση και «απομόνωση» του Πόντου, δεν θα του επέτρεπε να διατυπώσει ισχυρές αξιώσεις για την προσάρτηση της περιοχής αυτής στην ελληνική επικράτεια, με αποτέλεσμα να μην αναφερθεί καθόλου σε αυτό («Οι εδαφικές διεκδικήσεις ... για τον Πόντο»). Μάλιστα συμπληρώνει ότι ακόμα και με τη σύμφωνη γνώμη των Μεγάλων Δυνάμεων, ο ελληνικός στρατός δεν θα μπορούσε να καταλάβει την περιοχή αυτή στρατιωτικά αν οι Τούρκοι δεν την παρέδιδαν («Η Ελλάδα ... τη θέλησή της»). Αντίστοιχα, ο Βενιζέλος δεν τοποθετήθηκε υπέρ της ίδρυσης μιας αυτόνομης Ποντιακής Δημοκρατίας, καθώς εκτιμούσε ότι οι Πόντιοι δεν θα ήταν σε θέση να αντιμετωπίσουν τουρκικές επιθέσεις για να υπερασπιστούν μια τέτοια απόφαση («Ταυτόχρονα ... ποντιακού κράτους»). Έτσι, ο Βενιζέλος κατέληξε να προτείνει την ενσωμάτωση του Πόντου στην Αρμενική Δημοκρατία, ένα νεοσύστατο κράτος, όμορο γεωγραφικά με τον Πόντο, που θα ακολουθούσε αρχές ισονομίας και θα διασφάλιζε την παραμονή των Ποντίων στον τόπο καταγωγής τους («Εισηγήθηκε, ωστόσο ... πατρογονικές τους εστίες»).

Σχολικό βιβλίο, σελ. 250-251: Η πρόταση του Ελ. Βενιζέλου... ελληνικής κυβέρνησης.

Ανάλυση κειμένου Γ: Το κείμενο των Αλλαμανή και Παναγιωτοπούλου παρέχουν πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με τη στάση του Βενιζέλου στις διαδικασίες της Συνδιάσκεψης του Παρισιού. Ειδικότερα, ο Έλληνας πρωθυπουργός τον Φεβρουάριο του 1919 αφού διατύπωσε και ενώπιον του Ανώτατου Συμβουλίου την αντίθεσή του προς την ίδρυση αυτόνομου Ποντιακού κράτους, γεγονός που προκάλεσε την έντονη αντίδραση των Ποντίων («Στις αρχές Φεβρουαρίου ... αντιδράσεις των Ποντίων»). Η πηγή συμπληρώνει ότι οι Πόντιοι άμεσα υπέβαλαν υπομνήματα στους αρμοστές των Μεγάλων Δυνάμεων στην Κωνσταντινούπολη με βασικό αίτημα την ένωση του Πόντου με την Ελλάδα ή ως εναλλακτική συμβιβαστική λύση τη δημιουργία «Ελληνικής Δημοκρατίας του Πόντου», υιοθέτηση δηλαδή της ελληνικής ταυτότητας σε συνδυασμό με την θεσμική αυτονομία του Πόντου («που στην Κωνσταντινούπολη ... Δημοκρατίας του Πόντου»).

Σχολικό βιβλίο, σελ 250-251: Πολλά ποντιακά σωματεία ... μέρος στη Συνδιάσκεψη.

ΕΛΙΞ